

СУЧАСНЕ МЕДІАСЕРЕДОВИЩЕ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Сойко Інна

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методик початкової освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янука»
м.Рівне, Україна*

Сьогодні традиційні методи навчання вже не є достатніми. В освітньому процесі основну роль має відігравати учень. Його творчий підхід до уроків, здатність аргументувати і обґрунтовувати свої думки, а також уміння комунікувати з учителем і однокласниками є ключовими для успішного засвоєння шкільної програми. Сучасний педагог не просто навчає чи виховує, а активно співпрацює з учнями, разом з ними навчаючись і вдосконалюючись. Лише через цей підхід можна досягти мети – формування особистості, яка буде готова до життя у сучасному світі, здатна до навчання, самовдосконалення та прийняття ефективних рішень.

Основою концепцій та науково-методичної інтеграції, якими активно займаються українські вчені, такі як І. Бех, І. Богданова, Л. Даниленко, І. Дичківська, М. Дмитренко, О. Дубасенюк, В. Паламарчук, І. Підласий, В. Телянчук та інші, є новітні підходи до освіти. В умовах сучасного інформаційного суспільства актуальність медіаосвіти аналізують фахівці, серед яких Л. Баженова, Л. Зазнобіна, С. Пензіна, Ю. Рабінович, В. Собкін, І. Челишева, Е. Ястребцева та інші. Теоретики і практики психолого-педагогічної науки стверджують, що новизна в педагогіці не обмежується лише новими ідеями, підходами, методами чи технологіями. Вона також включає комплекс елементів педагогічного процесу, який забезпечує ефективне вирішення завдань розвитку та саморозвитку творчої особистості.

У Державному освітньому стандарті початкової освіти [1], Концепції НУШ [3], критичному мисленню, як важливій компетенції школярів, надається велика значущість. Однак, незважаючи на значний інтерес та потребу у вирішенні проблем розвитку критичного мислення школярів, у практичній та теоретичній діяльності закладів загальної середньої освіти означене завдання потребує наукової розробки та інноваційних пошуків рішення.

Сучасне медіасередовище – це поєднання друкованих, аудіо та візуальних просторів, що задовольняє потреби сучасного споживача

інформації завдяки адаптивності та гнучкому реагуванню на вимоги ринку [2, с. 110]. Сьогодні медіасередовище стає дедалі доступнішим явищем, а розвиток освіти неможливий без медіа. Дослідження соціокультурної ситуації в Україні свідчать про те, що медіапростір (супутникове ТБ, відео, кіно, комп'ютерні канали, Інтернет тощо) дедалі більше впливає на суспільну свідомість як потужний медіа, культурно-просвітницький та освітній чинник [4, с. 30].

Першочергове значення для дітей молодшого шкільного віку має відеоконтент розважального та пізнавального характеру, що розміщується у вільному доступі на платформі YouTube або за підпискою на стрімінгових платформах на кшталт Netflix. Насамперед це мультимедійні й анімаційні фільми різного ґатунку. Природно, що учням молодшого шкільного віку цікавий казковий світ пригод. Можливість повторювального відтворення такого контенту дозволяє повертатися до його перегляду в будь-який час.

У молодшому шкільному віці починається активне самостійне освоєння та використання таких соціальних мереж, як Instagram, TikTok, Like тощо. Це відбувається за рахунок особливостей самих соціальних мереж та процесів і соціокультурних феноменів, що виникають завдяки їм, а саме:

- надання доступу до миттєвого спілкування попри фізичну віддаленість;
- створення умов для саморепрезентації;
- віртуалізація дружби, розширення дружнього кола і формування релевантних віртуальних спільнот, не обмежених фізичним простором;
- отримання зовнішнього схвалення та підтримки завдяки візуалізації власної унікальності й популярності [4, с. 9].

Формально відповідно до правил соціальних мереж діти, які не досягли віку тринадцяти років, не можуть створити самостійний акаунт, а лише під наглядом і контролем батьків. Однак, формальне обмеження діти досить просто обходять. Саме в соціальних мережах виникають і розвиваються цифрові феномени за участі дітей, які надалі набувають значного суспільного резонансу. Це створення провокаційних контенту, челенджів і деструктивних флешмобів, які з віртуального простору продовжуються в реальному повсякденні. Передумовою їхнього виникнення є специфіка популярності в соціальних мережах, яка залежить від кількості підписників, динаміки її збільшення і можливості монетизації. Це сприяє створенню молодшими школярами контенту, що подібний за ступенем провокативності до того, який є популярним у дорослої аудиторії та веде до збільшення кількості підписників. Характерно, що в багатьох випадках, які стосуються популярних відеоблогерів молодшого шкільного віку, виготовлення, розповсюдження та просування такого контексту здійснюється

за допомогою батьків. Він впливає на формування дитячої моди, зміну споживчих інтересів, образу життя, цінностей [4, с. 19].

Відмежуватися від реклами практично не можливо. Протидія негативному впливові на дитину потребує єдності зусиль інститутів освіти і сім'ї, яким можна рекомендувати:

- культивувати вищі особистісні цінності, конструктивні інтереси й духовні потреби дитини;

- розвивати в дитини критичне мислення, яке дозволить вибудувати причинно-наслідкові зв'язки між рекламною інформацією та реальною дійсністю, а отже, сприятиме нівелюванню маніпулятивного впливу маркетингу;

- мотивувати дитину на освітні, спортивні, творчі досягнення, що сприятиме змістовному наповненню повсякденного життя [5, с. 13].

Отже, інтеграція медіаосвіти дозволяє не лише ефективніше організувати роботу з інформацією на різних етапах навчання, але й сприяє всебічному розвитку учнів, залучаючи їхні різноманітні відчуття і здібності. Медіазалежність стає все більш поширеною проблемою, яка впливає на здатність людей критично сприймати інформацію, що особливо небезпечно для дітей і підлітків, які ще не мають достатнього життєвого досвіду для самостійного аналізу медіа-контенту. Дійсно, учні часто наслідують поведінку медійних персонажів, навіть якщо вона негативна, що може призводити до формування хибних цінностей і соціально неприйнятної поведінки. Це підкреслює важливість медіаосвіти, яка допомагає учням не лише розвивати критичне мислення, але й усвідомлено вибирати позитивні зразки для наслідування. У результаті, це сприяє вихованню гармонійно розвинених особистостей, здатних протистояти негативним впливам і використовувати медіа для саморозвитку та самовдосконалення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний стандарт початкової освіти URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018>. (дата звернення: 27.08.2024).
2. Волошенко О. Медіаграмотність у початковій школі: посібник для вчителя. Київ: ЦВП, АУП, 2018. 234 с.
3. Концепція Нової української школи. URL: <http://mon.gov.ua/activity%20education%20%20zagalnaserednya/uasch2016/konzepcziya> (дата звернення: 27.08.2024).
4. Кремень В., Сисоєва С., Бех І., Концепція виховання дітей та молоді в цифровому просторі. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(2), 2022. С. 1-30.
5. Крикун Т., Білер О. Формування медіаграмотності учнів початкової школи в НУШ. Київ: Академвидав, 2017. 138 с.